

Företagarens
arbetspensionsskydd
2011

Innehåll

Företagarens Pensions-Tapiola	3
Företagarens nättjänst	3
Elektronisk pensionstjänst	3
Pensionsutdrag	3
Arbetspensionsförsäkring för företagare	3
Vilka omfattas av FöPL?	3
Fastställande av FöPL-arbetsinkomst	4
FöPL-avgift	4
Flexibel FöPL-avgift och inverkan på förmåner	4
FöPL-arbetsinkomstens inverkan på pension och annat socialskydd	4
Pensionsformer	5
Ålderspension	5
Deltidspension	5
Yrkesinriktad rehabilitering	7
Invalidpension	7
Arbetslöshetspension	8
Familjepension	8
Intjäning av pension	10
Intjäning av pension på basis av sociala förmåner	10
Pension för återstående tid	11
Pension som intjänats fram till slutet av år 2004	11
Arbetspensionerna samordnas inte längre	11
Livslängdscoefficient	11
Index	12
Ansökan om pension	12
Ansökan om pension från utlandet	13
FBA:s barntillägg	13
Beviljande av pension	13
Inkomstgränser under pension	13
Arbetspensionsnens inverkan på folkpensionen	13
Pensions-Tapiola betjäna	16

Företagarens pensionsförsäkring är en viktig del av företagarens skyddsnät. Syftet med lagen om pension för företagare (FöPL) är att trygga företagarens utkomst vid pensionering eller arbetsoförmåga. I fall företagaren dör skyddar FöPL-försäkringen även företagarens familjemedlemmar.

Arbetspension intjänas på basis av arbete. Arbetspensionsbeloppet påverkas av årsinkomsterna, arbetshistorian och intjäningsprocenten vid respektive ålder. Den totala pensionen för en pensionstagare kan bestå av pensioner som intjänats på basis av många olika pensionsslag. Om arbetspensionen blir liten kan man även få folkpension.

Pension intjänas även under oavlönade perioder, t.ex. under moderskaps- och föräldraledighet samt under sjukledighet. Arbetspension intjänas även under studier som leder till examen och vård av egna under 3 år gamla barn.

Företagarens Pensions-Tapiola

Pensions-Tapiola är den tredje största arbetspensionsförsäkraren i Finland. Pensions-Tapiola sköter om det lagstadgade arbetspensionsskyddet för både företagare och arbetstagare och deltar i utvecklandet av arbetspensionssystemet i Finland. Pensions-Tapiola ingår i Tapiolagruppern som ägs av försäkringstagarna. Tapiolagruppern erbjuder försäkrings-, bank-, spar- och placeringstjänster samt producerar förmåner och hållbara lösningar för välbefinnande och framgång till kunderna.

Denna handbok innehåller de väsentligaste uppgifterna om företagarens pensionsskydd. Detaljerad information om FöPL- och ArPL-försäkring fås på adressen elake-tapiola.fi och från telefontjänsten på numret (09) 453 3680. På webbadressen ovan finns även ytterligare information om pensionsskyddet.

Företagarens nättjänst

Företagare kan uträtta alla försäkrings- och skadeärenden på webben. I Tapiolas nättjänst för företag slipper du pappersarbetet. Tjänsten sparar dig tid och inkluderar ett försäkringsarkiv som alltid är uppdaterat. Nättjänsten visar också vilka ärenden som utträttats och vilka som är på hälft.

I nättjänsten kan ni bland annat

- skriva ut ett giltighetsintyg på FöPL-försäkringen samt ett intyg på betalda FöPL-avgifter
- följa med betalningarna för FöPL-försäkringen
- kontrollera FöPL-avtalsuppgifterna
- ansöka om flexibel betalning.

Det går att bekanta sig med den avgiftsfria nättjänsten på adressen tapiola.fi/esittely. På samma adress kan man även beställa koderna som behövs för att logga in på tjänsten.

Elektronisk pensionstjänst

I Pensions-Tapiolas pensionstjänst får man information om den personliga arbetspensionen. I den elektroniska pensionstjänsten kan man:

- kontrollera sitt personliga pensionsutdrag
- välja om man i fortsättningen vill kontrollera pensionsutdraget endast på nätet
- få en uppskattning på ålders-, deltids- och invalidpension samt på ålderspension efter deltidspension
- ansöka om ålderspension
- de som får arbetspension från Tapiola kan beställa ett pensionskort och -intyg, meddela om adressändring, ändra bankkontonumret samt höja skattesatsen.

Tjänsten är avgiftsfri och säker. Man kan logga in på tjänsten på adressen tapiola.fi/elakepalvelu med koderna till den egna nätbanken.

Pensionsutdrag

Pensions-Tapiola skickar pensionsutdrag till 18-67 år gamla arbetstagare och företagare som Pensions-Tapiola försäkrat. Det lönar sig att gå igenom utdraget noggrant eftersom arbetspensionen grundar dig på uppgifterna i utdraget.

Pensionsutdraget innehåller uppgifter om arbetsinkomster från privata anställningar och företagarens verksamhet samt om sociala förmåner som intjänat pension. Utdraget innehåller även en beräkning av intjänat pensionsbelopp fram till slutet av föregående år. Över 50 år gamla personer som försäkrats av Tapiola får även en uppskattning av kommande ålderspension. Utdraget innehåller inte uppgifter om anställningsförhållanden med kommuner, staten eller kyrkan. Uppgifter om kontinuerlig tilläggspension eller frivilliga pensioner finns inte heller i utdraget.

Arbetspensionsförsäkring för företagare

För vilka gäller FöPL?

I Finland boende 18-67 år gamla företagare som arbetar i företag försäkras enligt FöPL. En företagare omfattas av FöPL när företagsverksamheten fortgått minst fyra månader efter att företagaren fyllt 18 år och den fastställda FöPL-arbetsinkomsten är minst 6 896,69 euro om året (enligt indexnivån 2011). Om företagarens arbetsinkomst är mindre än beloppet ovan omfattas

tas han inte av lagen om pension för företagare, men han kan teckna en frivillig försäkring om han så önskar. År 2011 är den övre gränsen för FöPL-arbetsinkomst 156 625,00 euro.

När företagaren driver företagarkerksamhet vid sidan av **ålder pension och förtida ålder pension** upphör företagarens lagstadgade försäkringsskyldighet. Företagarverksamheten kan försäkras frivilligt och för denna period intjänas pension med 1,5 procent av FöPL-arbetsinkomsten om året. Pension som intjänats från frivilligt försäkrad företagarkerksamhet fås mot ansökan vid 68 års ålder.

Man kan även arbeta **vid sidan av invalid pension** men då ska man beakta de exakta personliga inkomstgränserna som gäller för invalid pensionen. Om företagsverksamhet bedrivs vid sidan av invalid pension ska verksamheten i regel försäkras enligt FöPL om de andra villkoren för försäkrandet uppfylls. Då är intjäningsprocenten 1,5 procent om året av FöPL-arbetsinkomsten.

Fastställande av FöPL-arbetsinkomst

Med FöPL-arbetsinkomsten prissätter företagaren sitt arbete. FöPL-arbetsinkomsten ska motsvara den lön som skäligen borde betalas, om en person med motsvarande yrkesskicklighet skulle avlönas för att utföra företagarens arbete. Arbetsinkomsten motsvarar alltså nödvändigtvis inte företagarens skattepliktiga inkomst eller företagets resultat.

FöPL-arbetsinkomsten justeras automatiskt med en lönekoeficient vid årsskiftet. Företagaren kan höja eller sänka sin arbetsinkomst om omständigheterna väsentligt ändras, t.ex. om affärsverksamheten ökar eller minskar. Kortvariga avbrott eller tillfälliga ändringar i företagsverksamheten påverkar dock inte FöPL-arbetsinkomsten. Arbetsinkomsten kan inte ändras retroaktivt.

Råd om fastställandet av FöPL-arbetsinkomst får du på Tapiolas kontor samt FöPL-kundtjänsten på numret (09) 453 3680. Arbetsinkomsten kan ändras genom att ringa kundtjänsten på numret (09) 453 3680 eller med en blankett för ändring av FöPL-arbetsinkomst som finns på adressen elake-tapiola.fi.

FöPL-avgift

År 2011 är FöPL-avgiften för arbetsinkomst:	
21,6 %	i åldrarna 18-52 (nyföretagare 16,2 %)
22,9 %	i åldrarna 53-67 (nyföretagare 17,18 %)

FöPL-avgiftsprocenten fastställs årligen av social- och hälsovårdsministeriet. Avgifterna är utan begränsningar avdragsgilla i stats- och kommunalbeskattningen.

Flexibel FöPL-avgift och inverkan på förmåner

FöPL-avgiften kan justeras tillfälligt för ett år på basis av företagets betalningsförmåga. Tack vare flexibel avgift kan FöPL-avgiften ändras utan att man bestående behöver ändra den fastställda arbetsinkomsten och avgiften som baserar sig på inkomsten. Flexibiliteten gör att företagaren under goda år kan betala 10-100 procent tilläggsavgift och under sämre år minska årsavgiften med 10-20 procent.

Höjd och sänkt avgift påverkar direkt pensionen som intjänas under det ifrågavarande året. Vid beräkning av stabiliserad heltidsarbetsinkomst för deltidspension beaktas en minskad FöPL-avgifts inverkan på arbetsinkomsten under året som föregår pensionen. Höjd avgift beaktas inte.

Vid beräkning av inkomst för återstående tid för invalid pension beaktas den flexibla avgiften under det år som föregår arbetsförmågan endast i undantagsfall. Den flexibla avgiften beaktas däremot inte vid beräkandet av dagpenningen i sjukförsäkringen eller vid bedömningen om arbetsvillkoren för beviljande av arbetslöshetsdagpenning uppfylls. Då beaktas endast den fastställda FöPL-arbetsinkomsten.

Flexibel FöPL-avgift ska ansökas om skriftligt. Ansökan ska undertecknas och skickas det år avgiftsjusteringen hänförs till. Ytterligare information om flexibel avgift finns på adressen elake-tapiola.fi. På samma adress kan man även beräkna den flexibla avgiften och fylla i en ansökan om flexibel avgift.

FöPL-arbetsinkomstens inverkan på pension och annat socialskydd

Pensionen som intjänas från företagarkerksamheten beräknas på basis av fastställda arbetsinkomster under hela företagarkerksamheten. Arbetsinkomsten har en direkt inverkan på ålders-, invalid- och familjepensionsbeloppet samt på företagarens övriga socialskydd. Det är därför viktigt att arbetsinkomsten ligger på rätt nivå under hela företagarkerperioden och motsvarar företagarkerksamhetens omfattning. Företagare borde minst en gång om året överväga om det finns skäl att justera arbetsinkomsten. När pensioneringen närmar sig är det för sent att göra korrigeringar ifall pensionen är för liten.

Arbetsinkomsten påverkar även rätten till deltidspension. För att företagare ska ha rätt till deltidspension ska den genomsnittliga arbetsinkomsten för året pensionen börjar och de föregående 5 åren uppgå till minst 13 793,37 euro om året (år 2011).

Försummelse att betala FöPL-avgiften kan påverka företagarens pensionsbelopp. Ifall FöPL-avgifter under något år blivit obetalda, minskas arbetsinkomsten under året i fråga i proportion till de obetalda avgifterna. Om alla FöPL-avgifter något år lämnats obetalda intjänas ingen pension under det året. FöPL-pensionen minskar om man försummar att betala avgifterna och avgifterna förfaller.

FöPL-arbetsinkomst och arbetslöshetsskydd

Företagarens arbetslöshetsskydd kan bestå av antingen grunddagpenning som utbetalas av FPA eller inkomstrelaterad dagpenning om företagaren är medlem i en arbetslöshetskassa. Den inkomstrelaterade arbetslöshetsdagpenningen beräknas på basis av den arbetsinkomst som företagaren anmält till arbetslöshetskassan. Den anmälda arbetsinkomsten kan inte vara högre än FöPL-arbetsinkomsten. Företagare omfattas av arbetslöshetsskyddet om arbetsinkomsten varit minst 8 520 euro om året.

Ytterligare information om arbetslöshetsskydd fås från den egna arbetslöshetskassan eller FPA.

FöPL-arbetsinkomst och annat socialskydd

FPA använder den fastställda FöPL-arbetsinkomsten som grund för inkomstrelaterad sjukdagpenning samt moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning. Vid beräkning av dagpenningarna 2011 används i första hand arbetsinkomststoppgifterna för 2010. Mera information om dagpenning baserad på sjukförsäkring fås från FPA.

Skattemyndigheten använder FöPL-arbetsinkomsten vid beräkningen av sjukförsäkringspremien. Närmare information fås vid behov från skattemyndigheten.

Vid frivillig olycksfallsförsäkring för företagare används som grund för premier och ersättningar den s.k. årsarbetsinkomsten som ofta jämkas att vara lika stor som FöPL-arbetsinkomsten.

Pensionslag

Ålderspension

Man kan gå i ålderspension vid 63-68 års ålder. Företagare som fyllt 63 år kan själv bestämma när ålderspensionen ska börja. Företagsverksamheten behöver inte upphöra. FöPL-försäkringen sägs upp när företagaren går i ålderspension. Om företagaren fortsätter med företagsverksamheten under pensionen kan han teckna en frivillig FöPL-försäkring.

Företagare kan gå i förtida ålderspension vid 62 års ålder. Företagsverksamheten behöver inte upphöra. Pensionen som intjänats fram till den förtida å-

derspensionen minskas då med en förtidsminskning. Förtidsminskningen är 0,6 procent per månad. En tidigareläggning på ett år minskar pensionen med 7,2 procent. Tidigareläggning minskar pensionen bestående.

Man kan även skjuta upp ålderspensionen att börja efter 68 års ålder. Då höjs pensionen med 0,4 procent för varje månad som pensionen skjuts upp.

Deltidspension

En person som heltidsarbetar kan minska arbetsmängden genom att gå i deltidspension. Deltidspensionen kompenserar delvis minskningen av inkomstnivån.

Deltidspension beviljas person

- som fyllt 58 år (för personer födda år 1953 och senare är åldersgränsen 60 år)
- som under de 18 månader som föregick deltidarbetet heltidsarbetat i minst 12 månader (för företagare ska FöPL-arbetsinkomsten vara högst 13 793,37 euro enligt indexet för år 2011)
- som under de senaste 15 kalenderåren intjänat arbetspension minst 5 år.
- som inte får egen arbetspension baserad på arbetspensionslagarna och
- som börjar deltidarbete

Dessutom ska det vägda medeltalet för företagarens fastställda FöPL-arbetsinkomster år 2011 vara minst 13 793,37 euro om året. Om medeltalet för arbetsinkomsten är mindre än nämnda belopp kan företagaren inte beviljas deltidspension. Arbetsinkomstmedeltalet beräknas på basis av FöPL-arbetsinkomsten under de fem föregående kalenderåren och det innevarande kalenderåret.

Deltidsarbete

Vid deltidspension minskar företagaren sin arbetsinsats med hälften eller upphör helt med företagarens verksamheten och blir en deltidarbetande arbetstagarare.

Arbetsinkomsten från deltidarbete är hälften av den genomsnittliga FöPL-arbetsinkomsten. Detta beräknas år 2011 på basis av arbetsinkomsterna som fastställts för åren 2006-2011. Flexibla FöPL-avgifter beaktas inte i den genomsnittliga FöPL-arbetsinkomsten. Arbetsinkomsten som fastställs i samband med deltidspensionsbeslutet måste år 2011 uppgå till minst 6 896,69 euro om året. FöPL-arbetsinkomsten som fastställs skall vara 35-70 procent av den stabiliserade inkomsten från heltidsarbete.

En företagare som gått i deltidspension betalar FöPL-avgiften enligt den arbetsinkomst som fastställts i samband med deltidspensionsbeslutet. Avgiften är inte flexibel.

Deltidspensionens storlek

Deltidspensionen uppgår till hälften av differensen av den stabiliserade inkomsten från heltidsarbetet och inkomsterna från deltidarbetet, dvs. av den s.k. inkomstminskningen. Deltidspensionen kan uppgå till högst 75 procent av arbetspensionerna som med stöd av olika arbetspensionslagar intjänats före pensioneringen.

Vid beräkning av deltidspension beräknas den stabiliserade heltidsarbetsinkomsten på basis av FöPL-arbetsinkomsten under det föregående kalenderåret, eventuella andra pensionsförsäkrade inkomster och de sociala förmånerna.

Om företagaren justerar FöPL-avgiften uppåt året som föregår deltidspensionen beaktas tilläggsavgiften inte i den fasta arbetsinkomsten från heltidsarbete. En justering neråt tas däremot i beaktande.

Exempel	
Stabiliserad inkomst från heltidsarbete	2 072 euro/mån.
Inkomster från deltidarbete	1 000 euro/mån.
Inkomstminskning	1 072 euro/mån.
Pension	536 euro/mån.

Förutom inkomsterna från huvudsysslan inberäknas i inkomsterna från heltids- och deltidarbete även inkomster från alla eventuella anställningar vid sidan av huvudsysslan. Därför är pensionstagaren skyldig att meddela pensionsanstalten om ändringar i deltidarbetet. En deltidspensionerad företagare kan inte ändra sin FöPL-arbetsinkomst utan att förlora sin rätt till deltidspension.

Pensionsanstalten har rätt att återkräva deltidspension som betalats utan grund.

Arbetsförmåga eller arbetslöshet under deltidspension

Om en deltidspensionerad företagare insjuknar betalar FPA dagpenning enligt sjukförsäkringslagen efter karenstiden. Vid beräkning av dagpenningen beaktas deltidspensionen som betalas till personen. Dagpenning utbetalas för högst 300 dagar. Under denna tid utbetalas deltidspensionen till normalt belopp. För att företagarens ska ha rätt till deltidspensionen under tiden för sjukdagpenningen måste han hålla sin FöPL-försäkring i kraft. Om personen beviljas invalidpension upphör deltidspensionen.

Deltidspensionen upphör när deltidarbetet upphör. Information om villkoren och beloppet för arbetslöshetsdagpenningen fås från den egna arbetslöshetskassan eller FPA.

Ålderspension beviljad efter deltidspension

En företagare intjänar arbetspension från både deltidföretagsverksamhet och inkomstminskningen. Ålderspension ska ansökas om separat.

Deltidspensionerade personer **födda år 1946 och tidigare** intjänar 2,5 procent pension om året för deltidarbete. Inkomstminskningen ger ytterligare pension med 1,5 procent om året, dock högst fram till 65 års ålder

Deltidspensionerade personer födda år 1946 och tidigare kan gå i ålderspension vid åldrarna 63-65. Deltidspensionen upphör senast vid 65 års ålder. Om personen fortsätter arbeta efter 65 års ålder ändrar deltidspensionen till ålderspension av motsvarande storlek och pensionsintjäningsprocenten är 1,5 procent av arbetsinkomsterna.

Personer på deltidspension födda 1947 och senare intjänar pension för deltidarbete med 1,9 procent om året i åldrarna 58-62 och 4,5 procent i åldrarna 63-68. Från inkomstminskning till följd av deltidspension intjänas pension med 0,75 procent om året. **Personer födda 1953 och senare intjänar inte pension för inkomstminskning till följd av deltidspension.**

För personer födda 1947 och senare är åldersgränsen för ålderspension 63-68 år. Förtida ålderspension är möjlig vid 62 års ålder. Pensionsbeloppet justeras bestående neråt med 0,6 procent för varje månad som pensionen tidigare lagts före 63 års ålder, högst med 7,2 procent.

Födda 1946 eller tidigare		
1,5 %	2,5 %	
56 år	60 år	65 år
Födda 1947 eller senare		
1,9 %	4,5 %	
58 år	63 år	68 år

Yrkesinriktad rehabilitering

Syftet med yrkesinriktad rehabilitering är att förhindra att arbetstagaren eller företagaren blir invalidpensionerad. Målet är att upprätthålla eller förbättra personens förmåga att arbeta och förtjäna inkomster och att personen därigenom hålls i arbetslivet. Yrkesinriktad rehabilitering kan ske i form av t.ex. arbetsprövning, arbetsträning eller utbildning till ett arbete eller yrke. Rehabiliteringen kan också ges i form av understöd för att påbörja eller fortsätta en näringsverksamhet. Åtgärder som understöds med yrkesinriktad rehabilitering planeras och bestäms alltid individuellt enligt ansökandes behov.

En person har rätt till yrkesinriktad arbetspensionsrehabilitering om sjukdomen antas utgöra ett hot om att personen i fråga blir invalidpensionerad inom ca fem år. Ett villkor för rehabilitering är även att den ansökande under de senaste fem åren har arbetsinkomster till ett belopp av minst 31 492,15 euro. För företagare beräknas inkomsterna på basis av FöPL-arbetsinkomsten.

När rehabiliteringens ändamålsenligheten bedöms beaktas arbetstagarens ålder, yrke, tidigare verksamhet, utbildning och etablering i arbetslivet. Vid bedömningen beaktas även om den yrkesinriktade rehabiliteringen sannolikt leder till att arbetstagaren kan fortsätta med ett arbete som lämpar sig för hälsotillståndet eller återvända till sitt arbete. Dessutom beaktas huruvida den yrkesinriktade rehabiliteringen uppskjuter företagarens pensionering.

Yrkesinriktad rehabilitering är primär i förhållande till invalidpension. Innan invalidpensionen beviljas undersöks därmed om den ansökande eventuellt kan rehabiliteras. Målet är att rehabiliteringen påbörjas i tillräckligt god tid för att förhindra arbetsoförmåga eller åtminstone skjuta upp arbetsoförmågan.

Rehabiliteringspenning under rehabilitering

Arbetspensionsrehabiliteringsklienter får rehabiliteringspenning under rehabiliteringsperioden. Penningen uppgår till den arbetspensionslagenliga invalidpensionen höjd med 33 procent. Dessutom ersätts nödvändiga direkta kostnader som uppstått under rehabiliteringen.

Partiell rehabiliteringspenning betalas till rehabiliteringsklienter som delvis fortsätter arbeta vid sidan av den yrkesinriktade rehabiliteringen. Den partiella rehabiliteringspenningen uppgår till delinvalidpensionsbeloppet höjt med 33 procent. Om mottagare av rehabiliteringsstöd, dvs. tidsbestämd invalidpension, påbörjar yrkesinriktad rehabilitering får mottagaren förutom rehabiliteringsstödet en höjning på 33 procent under rehabiliteringsperioden.

FPA utreder om personer som får sjukdagpenning är i behov av rehabilitering. FPA ordnar medicinsk rehabilitering och betalar kostnaderna för rehabiliteringen. Likaså ordnar och ersätter FPA yrkesinriktad rehabilitering

Invalidpension

Pensioner som beviljas till följd av sjukdom är

- invalidpension och delinvalidpension (beviljas att gälla tillsvidare)
- rehabiliteringsstöd och partiellt rehabiliteringsstöd (tidsbestämda)

Invalidpension kan beviljas till under 63 år gamla personer som till följd av sjukdom, men eller skada haft nedsatt arbetsförmåga i minst ett års tid. Före invalidpensionen får den pensionsansökande i regel sjukdagpenning under 300 dagar, dvs. under ca ett års tid.

När sjukdagpenning utbetalats i 60 dagar utreder FPA vid behov den arbetsoförmögna personens behov av rehabilitering. När sjukdagpenning utbetalats i 150 dagar meddelar FPA när utbetalningen av dagpenningen upphör och uppmanar mottagaren att ansöka om pension.

Om den pensionssökande inte ansökt om sjukdagpenning eller om det är fråga om delinvalidpension är det möjligt att pensionen börjar vid ingången av månaden som följer efter tidpunkten för arbetsoförmågan.

Bedömning av arbetsoförmåga

Fastställandet av arbetsoförmågan grundar sig på ett läkarutlåtande om den ansökandes hälsotillstånd. Beslutet fattas utgående från en medicinsk och socieekonomisk bedömning. I pensionsbeslutet beaktas förutom hälsotillståndet den ansökandes förmåga att skaffa inkomster, ålder, utbildning, tidigare arbetserfarenhet, boende och familjeförhållanden. Villkoren för beviljande av invalidpension är inte lika strikta för personer som fyllt 60 år.

Invalidpension beviljas tillsvidare om man förlorat arbetsförmågan och det är osannolikt att den återfås. Om det finns hopp om att man återfår arbetsförmågan beviljas pensionen som tidsbestämd rehabiliteringsstöd eller partiellt rehabiliteringsstöd.

Delinvalidpension kan beviljas om man har en del av arbetsförmågan kvar. De som får delinvalidpension är ofta ännu i arbetslivet. Arbetslösa kan anmäla sig till arbets- och näringsbyrån och få nedsatt arbetslöshetsdagpenning utöver pensionen.

Man kan ansöka om ett förhandsbeslut på delinvalid-

pension som gäller i 9 månader. Företagare kan gå i delinvalidpension när inkomsterna minskar så att de uppgår till 60 procent av den tidigare stabiliserade inkomstnivån. Om den återstående företagarkerksamheten överstiger minimigränsen för försäkring ska företagaren ha en FöPL-försäkring.

Invalidpensionsbelopp

Invalidpensionen består av två delar, den intjänade pensionen och pensionsandelen för återstående tid. Intjänad pension beräknas fram till utgången av året som föregår året arbetsförmågan började. Med återstående tid avses tiden fram till ålderspensionsåldern. Pension för återstående tid beräknas från ingången av året sjukdomen började fram till 63-års ålder. Rätt till återstående tid kräver att de arbetspensionslagena arbetsinkomsterna under de 10 senaste kalenderåren är minst 15 746,08 euro.

Delinvalidpensionen är hälften av full invalidpension. Invalidpension som betalas till person som blivit arbetsförmögen före 50 års ålder höjs en gång när pensionen fortgått utan avbrott i fem år. Ju yngre personen var när arbetsförmågan började, desto större är höjningen. Pension som betalas till personer över 55 år höjs inte.

Arbetslöshetspension

Arbetslöshetspension kan beviljas till personer födda före 1950 när följande villkor uppfylls:

- den ansökande fyllt 60 år
- den ansökande fått arbetslöshetsdagpenning under det maximala antalet dagar, dvs. 500 dagar
- den ansökande utfört arbetspensionsförsäkrat arbete i minst 5 år under de senaste 15 åren. Här beaktas arbete som utförts i Finland och övriga EU- och EES-länder, i Schweiz eller i länder som har ingått avtal om social trygghet med Finland.
- den ansökande är arbetslös i arbets- och näringsbyrå och inget arbete har kunnat anvisas till honom.

Personer födda 1950 och senare har inte rätt till arbetslöshetspension. De kan däremot få arbetslöshetsdagpenning eller arbetsmarknadsstöd fram till 65 års ålder.

Arbetslöshetspensionsbelopp

Arbetslöshetspensionen uppgår till det pensionsbelopp som intjänats fram till att arbetslöshetspensionen börjar. Om personen är berättigad till pensionsandelen för återstående tid, beräknas andelen från och med ingången av året för pensionsfallet fram till slutet av

månaden under vilken personen fyller 63 år. Pensionsandelen för återstående tid adderas till pensionen när den ändras till ålderspension. Arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension vid 63 års ålder. Om den pensionsökande fyllt 62 år när alla villkor för arbetslöshetspension uppfylls beviljas han direkt ålderspension på basis av arbetslöshetspensionsansökan.

Familjepension

Familjepension kan utbetalas som barnpension och efterlevandepension. Rätt till familjepension har barn under 18 år, änkan/änklingen och på vissa villkor exmaken/-makan. Samboende har inte rätt till efterlevandepension. Partner i registrerat partnerskap har rätt till efterlevandepension på samma villkor som make/maka.

Rätt till barnpension har förmänslåtarens egna barn och adoptivbarn samt änkans/änklingens barn som vid förmänslåtarens död bodde i samma hushåll med förmänslåtaren och änkan/änklingen. Samma gäller för barn som bor i samma hushåll med förälder i registrerat partnerskap. Fosterbarn är inte berättigade till familjepension i enlighet med arbetspensionslagarna. Barnpensionen upphör när barnet fyller 18 år eller om barnet adopteras bort.

Änka/änkling har rätt till efterlevandepension om

- hon eller han har eller har haft ett gemensamt barn med förmänslåtaren och
- hon eller han var gift med förmänslåtaren när denne dog och
- äktenskapet har ingåtts när förmänslåtaren var yngre än 65 år.

Änka/änkling utan barn har rätt till efterlevandepension om

- äktenskapet har ingåtts när änkan/änklingen var yngre än 50 år och
- äktenskapet har varat minst fem år och
- äktenskapet har ingåtts när förmänslåtaren var yngre än 65 år och
- änkan/änklingen var minst 50 år när förmänslåtaren dog eller änkan/änklingen fått invalidpension i minst tre år.

Exmake/Exmaka har rätt till efterlevandepension om förmänslåtaren är skyldig att betala underhållsbidrag till exmaken/exmakan. Då krävs ett av socialnämnden bekräftat avtal eller domstolsbeslut om att exmaken/exmakan får underhållsbidrag.

Om änkan/änklingen gifter sig på nytt före 50 års ålder upphör efterlevandepensionen. Då utbetalas 3 års efterlevandepension som en engångsersättning. Om änkan/änklingen gifter sig på nytt vid 50 års ålder eller senare fortsätter utbetalningen av efterlevandepensionen. Det nya äktenskapet berättigar inte till efterlevandepension.

Familjepensionsbelopp

Familjepensionen beräknas på basis av arbetspensionen som förmånslåtare intjänat. Om den avlidna maken/makan inte var pensionerad, beräknas familjepensionen på basis av den invalidpension som maken/makan skulle ha fått om han eller hon blivit arbetsförmögen vid tidpunkten dödsfallet inträffade.

Efterlevandepensionen är högst hälften av förmånslåtarens pension. Antalet barn påverkar efterlevandepensionsbeloppet. Tabellen nedan redogör för änkans/änklingens och barnens andel av familjepensionen.

Familjepensionen i procent av förmånslåtarens pension		
Antalet barn	Änkans/änklingens andel %	Barnens andel, %
0	50	–
1	50	33
2	42	58
3	25	75
4 eller flera	17	83

Änkans/änklingens egen arbetspension kan också påverka efterlevandepensionsbeloppet. Vid beräkningen av efterlevandepension jämförs förmånslåtarens pension med änkans/änklingens egen arbetspension eller beräknade invalidpension ifall änkan/änklingen inte ännu gått i pension.

Syftet med jämförelsen är att fastställa ett efterlevandepensionsbelopp som motsvarar den ekonomiska förlust som förmånslåtarens död orsakat. Om änkans/änklingens egen arbetspension överstiger 626,50 euro (enligt indexnivån år 2011) har hälften av det överstigande beloppet en minskande effekt på efterlevandepensionen.

Om det finns under 18 år gamla barn som får familjepension påverkar änkans/änklingens arbetspension inte efterlevandepension som baserar sig på arbetspensionslagarna. I sådana fall justeras efterlevandepensionen när det yngsta barnet fyller 18 år. Om inga barn står som mottagare av familjepension görs minskningen i efterlevandepensionen efter sex månader fr.o.m. det att pensionen börjat.

Om änkan/änklingen redan är pensionerad görs minskningen omedelbart när familjepensionen börjar. En jämförelse som baserar sig på beräknad invalidpension justeras när änkans/änklingen beviljas egen arbetspension.

Exempel:

Matti dör och Maja blir änka

Mattis arbetspension är 1 500 euro/mån. Före jämförelsen är efterlevandepensionen hälften av förmånslåtarens pension, dvs. 1 500 euro/2 = 750,00 euro.

Majas arbetspension är 700 euro/mån. Majas arbetspension överstiger gränsen på 626,50 euro och därmed har hälften av det överstigande beloppet en minskande effekt på efterlevandepensionen, dvs. (700 euro - 626,50 euro) / 2 = 36,75 euro.

Hälften av det överstigande beloppet avdras från efterlevandepensionen, dvs. 750 euro - 36,75 euro = 713,25 euro/mån. (efterlevandepension).

Om änkans/änklingens beräknade arbetspension efter förmånslåtarens död är väsentligt högre än änkans/änklingens verkliga inkomster kan de verkliga inkomsterna användas vid minskningen. Detta kan göras vid den första minskningen eller senare om det i änkans/änklingens omständigheter sker en väsentlig förändring inom fem år fr.o.m. förmånslåtarens död. Användning av verkliga inkomster i jämförelsen ska ansökas om separat.

Efterlevandepensionsavdrag

Förmånslåtarens pension €/mån.

	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200	2400	2600	2800	3000	3200	3400	3600	3800	4000
0	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
200	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
400	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
600	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	2000
800	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313	1413	1513	1613	1713	1813	1913
1000	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313	1413	1513	1613	1713	1813
1200	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313	1413	1513	1613	1713
1400	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313	1413	1513	1613
1600	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313	1413	1513
1800	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313	1413
2000	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213	1313
2200	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113	1213
2400	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013	1113
2600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913	1013
2800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813	913
3000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713	813
3200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613	713
3400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513	613
3600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413	513
3800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313	413
4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	113	213	313

Tabellen nedan bygger på antagandet att änkan/änklingen inte har minderåriga barn att efter levandepensionen före inverkan från änkans/änklingens egna inkomster är 50 procent av den avlidnes pension samt att pension inte utbetalas till exmake/exmaka.
Källa: Pensionsskyddscentralen.

Intjäning av pension

Arbetspension intjänas på basis av arbete. Inkomster-na och arbetshistorian påverkar pensionsbeloppet. För företagare bestäms pensionen på basis av den fastställda arbetsinkomsten för företagarens pensionsför-säkring (FöPL).

Pensionen intjänas på basis av årsinkomsterna enligt en åldersbunden intjäningsprocent. Intjäningsprocen-terna är följande:

- 1,5 % i åldrarna 18–52
- 1,9 % i åldrarna 53–62
- 4,5 % i åldrarna 63–67

Pensionsintjäningen upphör i slutet av månaden man fyllt 68 år. Arbete som utförs vid sidan av pension intjänar oberoende av ålder ytterligare pension med 1,5 procent av årsinkomsterna.

Pensionen som intjänas årligen kan beräknas enligt följande:

$$\text{Pension} = \text{arbetsinkomst} \times \text{intjäningsprocent}$$

Företagarens pension grundar sig på den årliga FöPL-arbetsinkomsten. Om företagaren ändrar sin arbetsinkomst under året används de olika stora arbetsinkomsterna för att beräkna den vägda totalarbetsinkomsten för kalenderåret och denna inkomst utgör grund för beräkningen av den intjänade pensionen under året i fråga. Obetalda FöPL-avgifter minskar totalarbetsinkomsten och därmed även pensionsbeloppet.

Företagare kan även dra nytta av att avgifterna är flexibla, dvs. betala mer eller mindre avgift än den fastställda arbetsinkomsten förutsätter. En justering uppåt ger mer pension och en justering neråt mindre pension. Den fastställda arbetsinkomsten förblir dock samma och därmed påverkar justeringarna t.ex. inte storleken på sjukdagpenningen.

Pension på basis av sociala förmåner

Alltsedan 2005 har även ett flertal inkomstrelaterade sociala förmåner berättigat till pension vid sidan av arbetsinkomsterna, bl.a. sjukdags-, arbetslöshets-, föräldra- och utbildningsdagpenning samt alterneringsersättning och rehabiliteringspenning. De sociala förmånerna berättigar till pension om arbetsinkomsterna under arbetshistorien som föregår pensioneringen är minst 15 746,08 euro.

Pension för inkomstrelaterade sociala förmåner intjänas på basis av den arbetsinkomst enligt vilken den ifrågavarande sociala förmånen beräknats. Beroende på förmån berättigar 55-117 procent av arbetsinkomsterna till pension.

Av arbetsinkomsten som förmånen grundar sig på beaktas vid pensionsberäkningen:

Moderskaps-, faderskaps- och föräldradagpenning	117 %
Inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning	75 %
Sjukdagpenning	65 %
Alterneringsersättning	55 %

Den som beviljar den sociala förmånen fastställer arbetsinkomsten som förmånen grundar sig på i samband med beräkningen av förmånsbeloppet. Inkomst som förmånen grundar sig på kan t.ex. vara årsarbetsinkomsten som fastställts i beskattningen eller den genomsnittliga månadsinkomsten under de senaste månaderna av arbete.

Pension intjänas även bl.a. under studietiden och under hemvård av under 3 år gammalt barn. Då grundar sig pensionsintjänningen på beloppet 656,08 euro/mån.

Pensionsintjäningsprocenten för förmån är 1,5 procent om året fr.o.m. 18 års ålder. Pension på basis av förmån intjänas endast under den period under vilken förmånen betalats till personen i fråga.

Pension på basis av sociala förmåner intjänas i allmänhet fram till slutet av året som föregår pensionsfallet. Vid ålderspension beaktas förmånerna dock fram till att pensionen börjar. För period av arbetslöshetsdagpenning intjänas pension högst fram till utgången av månaden under vilken personen fyller 63 år.

Pension för återstående tid

Arbetslöshets- och familjepensioner inkluderar alltid en pensionsandel för återstående tid. Den återstående tiden är tiden från ingången av året pensionsfallet

inträffade fram till utgången av månaden under vilken personen fyller 63 år. Rätt till återstående tid uppstår om företagaren eller arbetstagaren har arbetsinkomster till ett belopp av minst 15 746,08 euro under de tio kalenderår som föregår pensionsfallet. Inkomsterna från alla EU-länder beaktas vid beräkningen av arbetsinkomsterna.

Inkomsten för återstående tid fastställs på basis av arbetsinkomsterna under de fem kalenderår som föregår pensionsfallet. Intjäningsprocenten för återstående tid är 1,5 procent om året. Om pensionsfallet inträffat före år 2010 intjänas pension för återstående tid med 1,5 procent fram till 50 års ålder och 1,3 procent i åldrarna 50-63.

Pension som intjänats fram till slutet av år 2004

Fram till slutet av 2004 beräknades pensionen separat för varje anställning och företagverksamhet. Pension intjänades på basis av pensionslönen beräknad enligt arbetsinkomsterna eller FöPL-arbetsinkomsten med 1,5 procent i åldrarna 23-59 och med 2,5 procent fr.o.m. början av året när personen fyller 60 år fram till 65 års ålder.

För företagare beräknades pensionen som intjänats fram till slutet av 2004 på basis av det vägd medeltalet för FöPL-arbetsinkomsterna. Pensionslönen för anställning beräknades på basis av inkomsterna under de 10 år som föregick pensionen.

Justering av pensionslön beroende av prövning.

Beräkning av pension intjänad från anställningar som upphört före 2005 kräver eventuellt justering av pensionslön beroende av prövning ända fram till slutet av år 2011.

Om inkomsterna under anställningen av orsaker som inte beror på arbetstagaren (t.ex. sjukdom eller permittering) har minskat väsentligt i den mån att pensionslönen inte motsvarar den stabiliserade inkomstnivån, kan pensionslönen beroende av prövning justeras i samband med handläggningen av pensionsansökan. Pensionslönen beräknas då basis av inkomsterna under de senaste åren enligt andra beräkningsregler än de normala. För att justering beroende av prövning ska kunna tillämpas måste dock inkomstminskningen ha en väsentlig inverkan på det totala arbetspensionsskyddet. Inverkan måste vara minst 20 procent.

Justering beroende av prövning kan tillämpas på anställningar som upphört före 2005 redan innan pen-

sionen ansöks. Begäran om justering beroende av prövning måste göras med en fritt formulerad ansökan före utgången av år 2011. Efter år 2011 är justering beroende av prövning inte längre möjlig. Det lönar sig att begära justering om det förekommit flera månader långa permitteringar eller sjukledigheter under de sista arbetsåren.

Den fritt formulerade ansökan skickas till adressen

Pensionstjänsten
PB 9
02010 Tapiola

Förutom personuppgifterna ska ansökan innehålla uppgifter om under vilken anställning och på grund av vilken orsak inkomsterna minskat väsentligt.

Arbetspensionerna samordnas inte längre

Före år 2005 var arbetspensionsbeloppet begränsat så att de fick uppgå till högst 60 procent av den högsta pensionslönen. I samband med pensionsreformen 2005 upphörde detta s.k. samordnande inom privata sektorn. Inom den offentliga sektorn samordnas arbetspensioner som intjänats fram till utgången av år 2004 men inte längre pensioner som intjänas därefter. Kommunernas pensionsförsäkring och Statskontoret ger ytterligare information om pensioner inom offentliga sektorn och samordning.

Ersättningar på basis av lagstadgad trafik- och olycksfallsförsäkring (s.k. LITA-ersättningar) är fortfarande primära i förhållande till arbetspensioner. Dessa pensioner avdras från beviljad arbetspension. Ersättningarna är i allmänhet så stora att ingen arbetspension återstår att utbetala. Det lönar sig trots det att ansöka om arbetspension eftersom invalidpensionsperioder berättigar till arbetspension ifall personen återfår arbetsförmågan och återvänder till arbetslivet.

Livslängdscoefficient

År 2010 var året då livslängdscoefficienten för första gången påverkar ålders och invalidpensioner och den gäller personer födda 1948 och senare. Med livslängdscoefficienten vill man skapa beredskap för en ökad livslängd. Om den genomsnittliga livslängden ökar, minskar livslängdscoefficienten den månatliga pensionen. Coefficienten för personer födda 1949 är 0,98689. Detta innebär att ålderspensioner som år 2011 och senare beviljas till personer födda 1949 minskar med ca 1,3 procent.

Den minskning av pensionen coefficienten orsakar kan avhjälpas genom att stanna längre i arbetslivet. Personer som blivit arbetsförmögna i ung ålder har

eventuellt inte möjlighet att fortsätta arbeta. Vid invalidpension tillämpas lönecoefficienten således endast på intjänad pension, inte på pensionsandelen för kommande tid. Vid invalidpension används livslängdscoefficienten för året då personen insjuknade och därmed är påverkan på pensionen mindre än om man skulle använda livslängdscoefficienten för födelseåret. Livslängdscoefficienten fastställs på basis av den genomsnittliga livslängdsförändringen som beräknas utgående från dödlighetsstatistiken under de fem föregående åren.

Index

Arbetspensionssystemet omfattar ett indexskydd som tryggar arbetspensionsnivån. Pensionerna är bundna till ett index som följer löne- och prisförändringarna. Indexet justeras årligen.

Det finns tre olika index som används:

- Lönecoefficienten används till att justera de arbetspensionsgrundande inkomsterna fr.o.m. år 2005, redan intjänade pensioner och olika beloppsbegränsningar i enlighet med arbetspensionslagarna. I lönecoefficienten har löneförändringarna en andel på 80 procent och prisförändringarna 20 procent.
- Arbetspensionsindexet används till att höja alla pensioner som utbetalas. I arbetspensionsindexet har löneförändringarna en andel på 20 procent och prisförändringarna 80 procent.
- Halvvägsindexet används till att justera de inkomster på basis av vilka pensionen beräknas enligt bestämmelserna som gällde fram till år 2004.

Ansökan om pension

1. Det lönar sig att ansöka om pension 1-2 månader före den önskade begynnelsepunkten för pensionsutbetalning.
2. På adressen tapiola.fi/elakepalvelu kan man få en förhandsuppskattning på ålders-, deltids- och invalidpensionsbeloppen.
3. Ansökan:
 - Det är lätt att ansöka om ålderspension i den elektroniska pensionstjänsten på adressen tapiola.fi/elakepalvelu.
 - Alternativt kan man skriva ut en ansökningsblankett på adressen elake-tapiola.fi/elaketurva eller hämta en blankett från Tapiolas, Turvas eller FPA:s kontor eller från Pensionskyddscentralen.
 - Fyll i, skriv ut och underteckna blanketten.

- Med samma blankett kan man ansöka om arbetspension som intjänats från privata anställningar, företagverksamhet och offentliga anställningar samt folkpension.
- Även ny pension som intjänats på basis av arbete som utförts vid sidan av pension kräver en ansökan.
- När ansökan fyllts i och undertecknats skickas den till adressen:

PENSIONS-TAPIOLA
Pensionstjänster
PB 9
02010 TAPIOLA

Man kan fritt fortsätta med företagverksamheten vid sidan av **ålderspension** och teckna en frivillig FöPL-försäkring om man så önskar. Ålderspensionen kan börja tidigast vid ingången av månaden som följer efter ansökan eller om företagverksamheten upphört tidigare, högst tre månader retroaktivt.

Vid planer på **deltidspension** måste företagaren fundera över hur han ska halvera arbetsinsatsen. Deltidspension kan inte beviljas retroaktivt.

Till ansökan om **invalidpension** ska fogas ett B-läkarnotit. Invalidpension kan beviljas retroaktivt för sex månader. För **delinvalidpension** och rätt till **yrkesinriktad rehabilitering** kan man ansöka om ett förhandsbeslut som gäller i nio månader.

Till ansökan om **arbetslöshetspension** ska bifogas ett intyg på att maximibeloppet för dagpenning uppnåtts som utfärdats av utbetalaren av arbetslöshetsdagpenningen. Intyget ska även innehålla en av arbets- och näringsbyråns gjord anteckning om att arbetslösheten fortgå. Arbetslöshetspension kan beviljas retroaktivt för sex månader.

Vid **familjepension** gör änkan/änklingen en ansökan om efterlevandepension genom att fylla i en ansökan om familjepension. Familjepension för barn ska sökas genom att fylla i separata ansökningar för alla barn. Familjepension kan beviljas retroaktivt för sex månader.

Ansökan om pension från utlandet

Pension som intjänats utomlands kan sökas samtidigt som pension från Finland. Förutom blanketten för an-

sökan om pension från Finland ska man då noggrant fylla i U-bilagan, dvs. blanketten Boende och arbete utomlands. Bifoga gärna kopior på handlingar över arbetet utomlands, t.ex. arbetsintyg. I ansökan ska anges det internationella bankkontonumret, dvs. IBAN, samt bankens SWIFT-kod. Uppgifterna finns i kontoutdraget eller så får du dem från din egen bank.

Pensionsmyndigheten vidarebefordrar ansökan till landet pensionsansökan gäller. Personer som bor i Finland kan ansöka om pension som intjänats i EU- och EES-länder, Schweiz och länder som undertecknat konventionen om social trygghet (Australien, Chile, Israel, Kanada, Quebec och USA). Pensionsmyndigheten ger råd vid ansökan om pension från andra länder.

Förhandskalkyler över pension från utlandet ska begäras direkt från pensionsmyndigheten i landet i fråga.

Personer som bor utomlands (i EU- och EES-länder eller länder som undertecknat konventionen om social trygghet) och vill söka pension från Finland ska vända sig till pensionsmyndigheten i landet där de bor.

FPA:s barntillägg

Till pensionsmottagare som försörjer barn under 16 år betalar FPA ett månatligt barntillägg som uppgår till 20,45 euro per barn. FPA:s barntillägg kan beviljas till personer som får invalidpension, arbetslöshetspension, ålderspension eller förtida ålderspension. Den kan även beviljas till personer som endast får arbetspension. Barntillägg måste ansökas om separat från FPA med en LA-blankett.

Beviljande av pension

När ansökan och alla nödvändiga uppgifter anlänt till Pensions-Tapiola kan Pensions-Tapiola beräkna pensio-

nen och fatta ett pensionsbeslut. I regel får pensions-sökanden endast ett pensionsbeslut med uppgifter om alla pensioner som intjänats från anställningar, perio-der av företagaverksamhet och offentliga anställningar. Pensionen utbetalas den första bankdagen i varje månad. Pensionen är skattepliktig inkomst och beskattas med den personliga förskottsinnehållningsprocenten.

Pensionsbeslut kan överklagas. Besvären skickas till pensionsanstalten som fattat pensionsbeslutet. Pensionsanstalten korrigerar beslutet enligt besvären eller vidarebefordrar dem till Besvärsnämnden för arbetspensionsärenden. Om pensionsmottagaren är missnöjd med besvärsnämndens beslut kan beslutet överklagas till Försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolen är en den högsta besvärinstansen. Närmare informati-on om överklagan finns i ansökningarna för sökande av ändring som bifogas till pensionsbeslutet.

Inkomstgränser under pension

Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen Vid sidan av ålderspension och förtida ålderspension kan man arbeta utan inkomstgränser. Man kan även arbeta vid sidan av annan pension men då måste pensionsta-garen följa inkomstgränserna nedan:

Pensionsslag	Inkomstgränser 2011
Ålderspension / förtida ålderspension	Ingen inkomstgräns
Deltidspension	35-70 % av den stabili-serade inkomsten från heltidsarbete
Invalidpension	40 % av den stabili-serade inkomsten före arbetsoförmågan (dock minst 687,74 euro)
Delinvalidpension	60 % av den stabili-serade inkomsten före arbetsoförmågan (dock minst 687,74 euro)
Arbetslöshetspension	656,08 euro/mån.

Arbetspensionens inverkan på folkpensionen

Följande tabeller visar arbetspensionsbeloppets in-verkan på folkpensionen och garantipensionen vid 65 års ålder samt inverkan för ensamma och gifta pen-sionstagare. Pensionstagarens familjeförhållanden påverkar inte arbetspensionen men de beaktas vid be-räkningen av folkpensionen. Tabellen baserar sig an-tagandet att personen inte arbetat efter 63 års ålder.

Ålderspensionsåldern för folkpension är 65 år. Om pensionen börjar vid 63 års ålder minskas folkpensio-nen och garantipensionen med en förtidsminskning på 0,4 procent för varje månad av tidigareläggning räknat neråt från 65 års ålder. För två år är förtid-sminskningen 9,6 procent.

Om personen arbetar fram till 65 års ålder utbeta-las folkpensionen och garantipensionen utan förtid-sminskning. Arbetspension som intjänas för arbete efter 63 års ålder minskar inte folkpensionsbeloppet men nog garantipensionsbeloppet.

I exemplen är pensionerna och nettopensionen efter skatt beräknade enligt nivån för 2011. Skatten har beräknats enligt antagandet att månadsinkomsten är samma under hela året. Kommunalskattesatsen har antagits uppgå till 19,17 procent och kyrkoskattesat-sen till 1,34 procent. Pensionstagarens sjukvårdsav-gift är 1,36 procent.

Arbetspensionens inverkan på folkpensionen samt nettopension efter skatt. Källa: Pensionsskyddscentralen.

Ensam pensionstagare						
Arbetspension €/mån	Folkpension €/mån	Gar- antipension €/mån 1.3.2011	Pension sammanlagt €/mån	Skatter och avgifter €/mån	Skatter och avgifter % av bruttopensionen €/mån	Netto- pension €/mån
0	586	101	688	0	0	688
50	586	51	688	0	0	688
100	562	25	688	0	0	688
150	537	0	687	0	0	687
200	512	0	712	0	0	712
250	487	0	737	0	0	737
300	462	0	762	0	0	762
350	437	0	787	0	0	787
400	412	0	812	4	1	808
450	387	0	837	14	2	823
500	362	0	862	25	3	838
550	337	0	887	35	4	853
600	312	0	912	45	5	867
650	287	0	937	55	6	882
700	262	0	962	65	7	897
750	237	0	987	75	8	912
800	212	0	1012	86	8	927
900	162	0	1062	106	10	956
1000	112	0	1112	126	11	986
1100	62	0	1162	147	13	1016
1200	12	0	1212	167	14	1045
1300	0	0	1300	203	16	1097
1400	0	0	1400	243	17	1157
1500	0	0	1500	278	19	1222
1600	0	0	1600	312	19	1288
1700	0	0	1700	345	20	1355
1800	0	0	1800	379	21	1421
1900	0	0	1900	420	22	1480
2000	0	0	2000	454	23	1546
2200	0	0	2200	516	23	1684
2400	0	0	2400	599	25	1801
2600	0	0	2600	693	27	1907
2800	0	0	2800	787	28	2013
3000	0	0	3000	881	29	2119
3200	0	0	3200	965	30	2235
3400	0	0	3400	1052	31	2348
3600	0	0	3600	1139	32	2461
3800	0	0	3800	1226	32	2574
4000	0	0	4000	1312	33	2688
4200	0	0	4200	1399	33	2801
4400	0	0	4400	1486	34	2914
4600	0	0	4600	1573	34	3027
4800	0	0	4800	1659	35	3141
5000	0	0	5000	1746	35	3254

Arbetspensionens inverkan på folkpensionen samt nettopension efter skatt. Källa: Pensionsskyddscentralen.

Gift pensionstagare						
Arbetspension €/mån	Folkpension €/mån	Gar- antipension €/mån 1.3.2011	Pension sammanlagt €/mån	Skatter och avgifter €/mån	Skatter och avgifter % av bruttopensionen €/mån	Netto- pension €/mån
0	520	168	688	0	0	688
50	520	118	688	0	0	688
100	496	92	688	0	0	688
150	471	67	688	0	0	688
200	446	42	688	0	0	688
250	421	17	688	0	0	688
300	396	0	696	0	0	696
350	371	0	721	0	0	721
400	346	0	746	0	0	746
450	321	0	771	0	0	771
500	296	0	796	0	0	796
550	271	0	821	8	1	813
600	246	0	846	18	2	828
650	221	0	871	28	3	843
700	196	0	896	38	4	858
750	171	0	921	49	5	873
800	146	0	946	59	6	887
900	96	0	996	79	8	917
1000	46	0	1046	99	9	947
1100	0	0	1100	121	11	979
1200	0	0	1200	162	13	1038
1300	0	0	1300	203	16	1097
1400	0	0	1400	243	17	1157
1500	0	0	1500	278	19	1222
1600	0	0	1600	312	19	1288
1700	0	0	1700	345	20	1355
1800	0	0	1800	379	21	1421
1900	0	0	1900	420	22	1480
2000	0	0	2000	454	23	1546
2200	0	0	2200	516	23	1684
2400	0	0	2400	599	25	1801
2600	0	0	2600	693	27	1907
2800	0	0	2800	787	28	2013
3000	0	0	3000	881	29	2119
3200	0	0	3200	965	30	2235
3400	0	0	3400	1052	31	2348
3600	0	0	3600	1139	32	2461
3800	0	0	3800	1226	32	2574
4000	0	0	4000	1312	33	2688
4200	0	0	4200	1399	33	2801
4400	0	0	4400	1486	34	2914
4600	0	0	4600	1573	34	3027
4800	0	0	4800	1659	35	3141
5000	0	0	5000	1746	35	3254

Pensions-Tapiola betjäna

Företagarens nättjänst

Företagare kan uträtta alla försäkrings- och skadeärenden i Tapiolas nättjänst. Man kan bekanta sig med tjänsten på adressen tapiola.fi/esittely. På samma adress kan man beställa koderna som behövs för att logga in på tjänsten.

Elektronisk pensionstjänst

I Pensions-Tapiolas pensionstjänst får man information om den personliga arbetspensionen. Du kan logga in i tjänsten på adressen tapiola.fi/elakepalvelu genom att använda dina personliga bankkoder.

Telefontjänst

Pensions-Tapiola betjäna i arbetspensionsärenden per telefon vardagar kl. 8-16.30.

Rådgivning inför pensionering

(09) 453 3651 Pensionsrådgivning

- information till arbetstagare och företagare
- förhandsberäkning av ålders-, arbetslöshets-, invalid-, och deltidspension

(09) 453 3680 Frågor om ArPL- och FöPL-försäkring

(09) 453 3681 Utredning om en anställning omfattas av pensionslagarna

(09) 453 3732 Internationell försäkringstjänst

Pensionsansökan och handläggning

(09) 453 4325 Yrkesinriktad rehabilitering: rehabiliteringsrådgivning, arbetsprövning, omskolning och uppdrag till rehabiliteringstjänsten

(09) 453 3652 Pensionsberäkning: ålders-, deltid-, arbetslöshets- och familjepension samt alla internationella pensionsärenden

(09) 453 4333 Invalidpension och rehabiliteringsstöd

(09) 453 3650 Frågor om pensionsutbetalning och beskattning

E-post

Pensionsrådgivningen betjäna även per e-post på adressen tyoelake@tapiola.fi. Var god notera att e-postmeddelandena är okrypterade och därmed går det inte att garantera en konfidentiell kommunikation.

Postiosoite

Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Tapiola
PB 9
02010 TAPIOLA